Châu Âu Suy Tàn: Cách Sự Phụ Thuộc, Phi Công Nghiệp Hóa Và Tái Cấu Trúc Đa Cực Làm Tan Rã Trật Tự Hậu Chiến

Bởi Frank , 23 Tháng 5 2026

Châu Âu Suy Tàn: Cách Sự Phụ Thuộc, Phi Công Nghiệp Hóa Và Tái Cấu Trúc Đa Cực Làm Tan Rã Trật Tự Hậu Chiến

Bởi Frank Dumon và dành tặng Audrey & Kurt Johnson ở Fort Lauderdale, Florida.

Châu Âu đang trải qua sự tháo dỡ sâu sắc nhất của nền kinh tế chính trị kể từ năm 1945. Những gì trong nhiều thập kỷ được coi là chính sách thận trọng—thuê ngoài an ninh cho Hoa Kỳ, neo công nghiệp vào năng lượng giá rẻ của Nga, gắn tài chính vào hệ thống đồng đô la, và điều chỉnh chính sách đối ngoại xung quanh một thế giới quan Đại Tây Dương—hiện chứng tỏ là một chuỗi phụ thuộc đang đe dọa lục địa trên mọi mặt trận. Do chiến tranh ở Ukraina, cấu hình BRICS đang nổi lên, và các ưu tiên thay đổi của Mỹ, dự án châu Âu đang phải đối mặt với cơn bão hoàn hảo: phi công nghiệp hóa, phân mảnh chính trị nội bộ, và sự không còn phù hợp về chiến lược bên ngoài. Cơn ác mộng có thể thấy rõ trên các sàn nhà máy bị im lặng bởi giá năng lượng cao, trong các ngân sách rên rỉ dưới các cam kết quốc phòng, các chương trình xã hội bị thôn tính, và trong các vòng tròn điều hành bị mắc kẹt trong những câu chuyện mà họ không thể duy trì được nữa.

Trong ba thế hệ, thỏa thuận xuyên Đại Tây Dương rất đơn giản. Châu Âu chấp nhận một vai trò cấp thấp hơn để đổi lấy các lợi ích cấp cao từ sự bảo vệ, tiếp cận và uy tín của Mỹ. Điều đó hiệu quả miễn là bá quyền Mỹ vẫn không bị thách thức và mối đe dọa Liên Xô giữ liên minh NATO lại với nhau. Những nền tảng đó hiện đã sụp đổ. Thông điệp từ chính trị Mỹ rất rõ ràng: các đồng minh là khách hàng phải gánh chịu chi phí; ô bảo vệ an ninh đi kèm với hóa đơn; và sự thông cảm đối với những tình thế khó xử của châu Âu đang phai nhạt.

Các nhà lãnh đạo châu Âu, những người đã thuê ngoài quốc phòng tự chủ, hiện phải đối mặt với một hóa đơn mà họ không thể trả nếu không phá vỡ điều gì đó quan trọng ở châu Âu. Khoản mục bùng nổ nhất là động lực thúc đẩy chi tiêu quân sự bền vững ở mức tiến gần đến suy thoái cơ cấu. Quốc phòng ở mức 3–5% GDP trong các nhà nước phúc lợi là không khả thi; nó làm suy yếu lương hưu, chăm sóc sức khỏe, giáo dục và đầu tư công. Không có cách nào để vượt qua điều này—về mặt chính trị hoặc ngân sách—mà không có hậu quả nghiêm trọng đối với xã hội.

Ukraina Như Một Tấm Gương: Một Cuộc Chiến Mà Châu Âu Sở Hữu Nhưng Không Thể Điều Khiển

Cuộc chiến ở Ukraina kết tinh vị thế của lục địa quá tự tin. Các chính phủ châu Âu đã đóng khung cuộc xung đột như một cuộc đấu tranh văn minh sẽ kết thúc bằng thất bại chiến lược của Nga. Các lựa chọn chính sách theo sau câu chuyện đó: 20

> vòng trừng phạt leo thang, khan hiếm năng lượng, thiếu hụt đạn dược và uy tín sụp đổ. Nhưng nền kinh tế chiến tranh của Nga đã thích ứng; thương mại được chuyển hướng qua châu Á và Nam Bán cầu; sản xuất quốc phòng tăng tốc; và năng lực tài khóa tỏ ra linh hoạt hơn dự kiến. Nga hiện thu về khoảng một tỷ đô la mỗi ngày.

Châu Âu chỉ có ảnh hưởng hạn chế đối với hướng đi chiến lược mà Hoa Kỳ sẽ chọn. Nếu Washington hướng tới một thỏa thuận củng cố các sự kiện thực tế, các nhà lãnh đạo châu Âu bị bỏ tay trắng: họ đã đốt cầu nối với Moscow, gắn tính hợp pháp của họ vào chiến thắng toàn diện của Ukraina, và yêu cầu người dân của họ chịu đựng gian khổ vì một chiến thắng không đến. Nếu Washington khẳng định đây là "cuộc chiến của châu Âu", chi phí sẽ chuyển dịch gần như qua đêm từ chia sẻ gánh nặng sang gánh vác gánh nặng.

Sự mở rộng của BRICS và các cụm liên quan như Tổ chức Hợp tác Thượng Hải (SCO) báo hiệu một thế giới ít sẵn sàng coi trật tự đồng đô la là điều hiển nhiên và nghiêng về việc chọn các đối tác không liên tục giảng giải hoặc đưa ra những lời chỉ trích đạo đức. Sự thay đổi này không xóa bỏ tài chính và thị trường phương Tây, nhưng nó làm loãng thế độc quyền của họ và mang lại cho những người khác các lựa chọn không tồn tại trong năm thế kỷ qua. Châu Âu, bị khóa trong các chế độ trừng phạt và ngoại giao theo định hướng giá trị, thấy cánh cửa đóng lại trên khắp các vùng lớn của châu Phi, Mỹ Latinh, Trung Đông và Đông Nam Á.

> Sự lạnh nhạt đối với các đề nghị của châu Âu trong việc tham gia hoặc quan sát BRICS là rất đáng nói. Châu Âu xuất hiện như một cánh tay nối dài của Washington, chứ không phải là một tác nhân tự chủ. Về mặt thực tế, điều đó có nghĩa là ít đại diện hơn, ít ảnh hưởng hơn đối với dòng hàng hóa, và vai trò ngày càng thu hẹp trong làn sóng công nghiệp tiếp theo đang tiến tới chúng ta: cuộc cách mạng AI, các nhà máy do AI điều khiển xanh, đào tạo lại các bộ phận lớn dân số, chế biến khoáng sản quan trọng, sự chuyển dịch từ nhiên liệu hóa thạch sang các giải pháp thay thế. Vị thế của châu Âu đang tuột dốc. Sự phụ thuộc công nghệ của nó đang gia tăng.

Lãnh đạo có ý nghĩa trong các cuộc khủng hoảng, nhưng lãnh đạo không thể đảo ngược các phép toán cơ bản. Các tầng lớp tinh hoa châu Âu đang rên rỉ dưới những câu chuyện được bán một cách thiện chí, như lập trường đạo đức cao ở Ukraina, sự chắc chắn chiến lược dưới chiếc ô của Mỹ, sự tự tin vào tái công nghiệp hóa xanh. Những câu chuyện đó hiện đang va chạm với thực tế: một cuộc chiến dài với kết quả rất không chắc chắn, một dân tộc Mỹ không còn muốn là người bảo vệ châu Âu, và một quá trình chuyển đổi xanh bị đình trệ bởi giấy phép, lưới điện thất bại, khoáng sản, đường cong chi phí, và 27 quốc gia thành viên với nhu cầu và năng lực không

phải lúc nào cũng đồng nhất. Phần Lan không phải là Bồ Đào Nha.

Hợp Đồng Xã Hội Dưới Áp Lực: Lương Hưu Đối Đầu Với Đạn Dược

Khi các chính phủ ám chỉ việc cắt giảm chỉ số hóa lương hưu, nghỉ hưu muộn hơn, cắt giảm chi tiêu chăm sóc sức khỏe, hoặc tăng thêm thuế tiêu dùng để tài trợ cho quốc phòng và lãi suất tăng nhanh chóng, cơn thịnh nộ của người dân sẽ không còn xa. Người châu Âu đã chịu đựng thắt lưng buộc bụng sau cuộc khủng hoảng euro với lời hứa về sự ổn định; họ gánh chịu một quá trình chuyển đổi xanh với lời hứa về một tương lai tốt đẹp hơn và đáng sống hơn; họ chấp nhận các điều kiện thời chiến với lời hứa bảo vệ các giá trị và đạt được chiến thắng. Nếu những lời hứa đó thất bại, hóa đơn sẽ quay trở lại dưới dạng phẫn nộ thông qua các cuộc đình công, biểu tình, các cuộc nổi dậy bầu cử và, một cách cứng đầu hơn, sự xói mòn lòng tin dân sự.

Có lối thoát nào khỏi bế tắc không? Không phải không đau đớn, nhưng có một chiến lược đánh đổi sự kiêu hãnh để lấy sự thực dụng.

Nhưng điều đó đòi hỏi sự trung thực dân chủ. Hãy nói rõ với công dân: một số dịch vụ sẽ bị cắt giảm, một số thuế sẽ tăng, một số quá trình chuyển đổi sẽ chậm lại; đây là mốc thời gian, đây là các biện pháp bảo vệ cho những người dễ bị tổn thương nhất, đây là những gì thành công có thể trông như thế nào trong năm đến mười năm tới. Cử tri trừng phạt những câu chuyện cổ tích nghiêm khắc hơn những sự thật khó khăn. Cái giá của sự tê liệt cao hơn cái giá của sự khiêm tốn. Giờ đây, mỗi quý đều làm tăng thêm sự di chuyển vốn, sự xói mòn kỹ năng và tổn thất uy tín. Thị trường quốc tế, không giống như cử tri, không tha thứ cho bất kỳ sự mơ hồ nào.

> Bi kịch của châu Âu là kinh điển: một nền văn minh tự hào phản ứng quá chậm trước một sự thay đổi quyền lực không thể tránh khỏi mà chính nó đã góp phần gây ra. Những thành công của nó—hòa bình thông qua luật pháp, thịnh vượng thông qua hội nhập, phẩm giá thông qua bảo hiểm xã hội—là có thật. Chúng vẫn đáng được bảo vệ. Nhưng sự bảo vệ hiện đòi hỏi phải từ bỏ ảo tưởng rằng bộ công cụ của ngày hôm qua có thể giải quyết các ràng buộc của ngày hôm nay. Tình trạng bấp bênh của châu Âu không chỉ là một cuộc khủng hoảng; nó là một sự phán xét đối với sự tự mãn của EU với các nhà lãnh đạo không được bầu chọn của nó.

Lục địa đã thuê ngoài quá nhiều và trong thời gian quá dài: cho lính thủy đánh bộ Mỹ, cho năng lượng Nga, cho thị trường Trung Quốc, cho sức hấp dẫn của đồng đô la, cho tăng trưởng của ngày mai. Hóa đơn đã đến cùng một lúc. Việc thanh toán đòi hỏi những lựa chọn xung đột với thói quen và các nhóm vận động hành lang cùng một lúc. Một loại thuế nhỏ đối với nhà thứ hai sẽ không cung cấp giải pháp.

Và vì vậy, chúng ta không thể tránh khỏi việc quay trở lại với Trung Quốc. Có một câu tục ngữ Trung Quốc cổ nói rằng người thợ săn lành nghề không đuổi theo con thỏ, mà định vị mình ở nơi con thỏ cuối cùng sẽ chạy đến. Và bây giờ, trong vòng hai tuần, cả Vladimir Putin và Donald Trump đã riêng biệt đến thăm Bắc Kinh. Những con thỏ đã chạy đúng nơi Xi mong đợi. Đây không phải là sự trùng hợp. Đây là kế hoạch. Sức hấp dẫn đồng thời mà Trung Quốc tác động lên Washington và Moscow – hai cường quốc đại diện cho hai đầu đối lập của trật tự thế giới hiện tại – cho chúng ta biết điều gì đó cơ bản về vị trí trọng lượng địa chính trị thực sự hiện đang nằm ở đâu. Bắc Kinh không còn phản ứng với hệ thống quốc tế nữa. Nó đang định hình lại nó.

Chuyến thăm của Putin đến Trung Quốc mang vẻ ngoài của sự phụ thuộc cải trang thành quan hệ đối tác. Nga không đến với tư cách là một bên bình đẳng, mà là một người cầu xin. Điện Kremlin cần Trung Quốc nhiều hơn nhiều so với Bắc Kinh cần Moscow, và cả hai bên đều hiểu điều này một cách hoàn hảo, ngay cả khi họ không nói ra. Kể từ khi bắt đầu chiến tranh ở Ukraina, Nga đã chuyển toàn bộ cấu trúc kinh tế của mình sang phương Đông, với khí đốt, dầu mỏ và nguyên liệu thô được vận chuyển đến thị trường Trung Quốc với giá ưu đãi. Bắc Kinh đã đàm phán các mức giá này với sự tự tin của một chủ nợ, biết rằng con nợ không có nơi nào khác để đi. Đường ống Sức mạnh Siberia thứ hai, được đàm phán từ lâu, phản ánh động lực này: Nga muốn nó một cách tha thiết, nhưng Trung Quốc không vội. Nga vẫn giữ được uy tín quân sự và khả năng răn đe hạt nhân, nhưng không gian điều động địa chính trị độc lập của nó đang thu hẹp và bị Bắc Kinh chi phối.

> Nếu chuyến thăm của Putin tiết lộ điểm yếu cấu trúc của Nga, thì chuyến thăm của Trump tiết lộ điều gì đó thậm chí còn đáng chú ý hơn: sự mất phương hướng ngoại giao của Mỹ. Trump đến Bắc Kinh với những giám đốc điều hành quyền lực nhất của đất nước theo sau và trở về tay trắng. Hình ảnh này thật khó chịu đối với một quốc gia đã giảng giải cho thế giới về quyền lực và ảnh hưởng trong nhiều thập kỷ. Câu hỏi hiện nay là liệu Hoa Kỳ sẽ chấp nhận trật tự thế giới mới hay tự làm kiệt sức mình trong việc chống lại nó. Trong thế giới này, châu Âu hiện nay không còn phù hợp.

Không có cuộc khủng hoảng nào, dù là ở Trung Đông, Ukraina hay Eo biển Đài Loan, có thể được giải quyết nếu không có sự hợp tác của Bắc Kinh. Việc Hoa Kỳ không giải quyết dứt điểm cuộc xung đột Iran, dù thông qua áp lực quân sự hay ngoại giao, đã được Bắc Kinh coi là bằng chứng của một siêu cường có sức mạnh thực tế đang suy yếu.
Những gì Bắc Kinh đã xây dựng một cách âm thầm và không có nhiều phô trương thực sự không phải về Trump hay Putin, chứ đừng nói đến châu Âu. Đó là về việc xây dựng một cách kiên nhẫn, có hệ thống một vị thế khiến Bắc Kinh trở nên không thể

thiếu đối với thị trường năng lượng, nhà sản xuất vũ khí, chuỗi cung ứng, quản lý khủng hoảng ngoại giao và các tham vọng cơ sở hạ tầng của Nam Bán cầu.

> Trung Quốc không đến được vị trí trung tâm này một cách tình cờ. Nó đã tạo ra vị trí đó trong nhiều thập kỷ, thông qua Sáng kiến Vành đai và Con đường, sự thống trị trong kim loại đất hiếm, kiến trúc thương mại, và loại hình tư duy chiến lược dài hạn mà các nền dân chủ, với chu kỳ bầu cử của họ, về mặt cấu trúc không thể sánh kịp.

https://youtu.be/3EfEitDQPj4